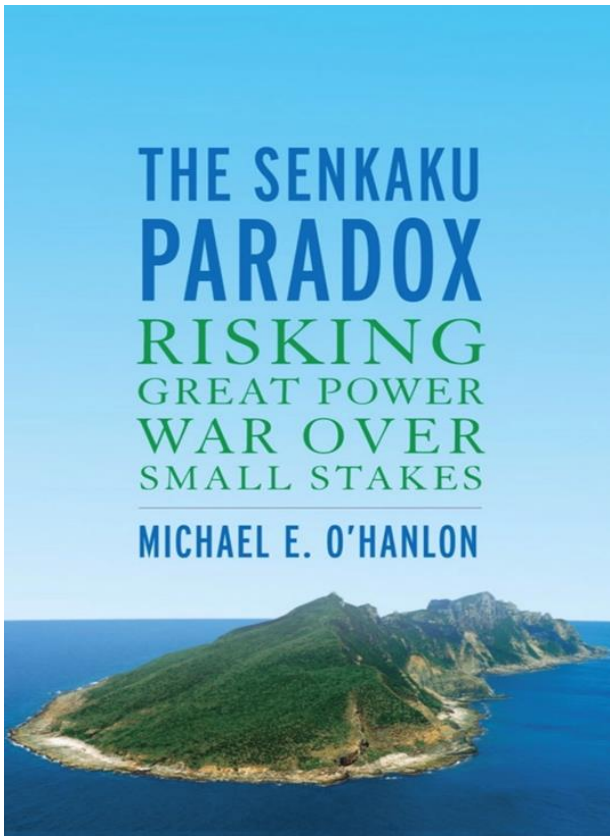

บทความที่ : 21
Article :

บทความปริทรรศน์หนังสือ

Book Review

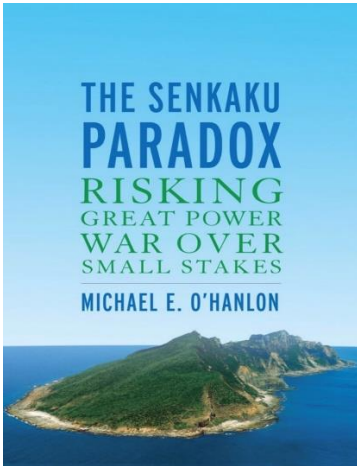
The Senkaku Paradox: Risking Great Power War Over Small Stakes (2019)

[Received Date: May 1, 2020 / Accepted Date: May 25, 2020]

กมลพร กัญชนะ*

Kamonphorn Kanchana*

* คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ [Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University]; Email: kamonphorn.k@cmu.ac.th

O'Hanlon, Michael E. 2019.

**The Senkaku Paradox: Risking
Great Power War Over Small**

Stakes. Washington, D.C.: Brookings
Institution Press.

Michael E. O'Hanlon ผู้เขียนหนังสือเรื่อง “The Senkaku Paradox: Risking great power war over small stakes” มีความเชี่ยวชาญเรื่องยุทธศาสตร์ความมั่นคงและการทหารของสหรัฐฯ โดยปัจจุบันดำรงตำแหน่ง senior fellow และผู้อำนวยการงานวิจัยด้านนโยบายต่างประเทศ ณ Brookings Institution สหรัฐอเมริกา ทั้งยังทำหน้าที่ที่ปรึกษาด้านนโยบาย ตลอดจนเป็นหนึ่งในผู้เชี่ยวชาญด้านต่างประเทศในคณะทำงานของ Joe Biden ผู้สมัครลงชิงตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐฯ และเป็นอาจารย์ผู้มีความรู้ความสามารถพิเศษให้แก่มหาวิทยาลัยอีกหลายแห่ง งานเขียนของ O'Hanlon นั้น มีตั้งแต่หนังสือ เช่น “The Future of Land Warfare” (2015) หรือ “The Science of War: Defense Budgeting, Military Technology, Logistics, and Combat Outcomes” (2009) ที่หลายคนน่าจะรู้จักกันดี บทความวิชาการและคอลัมน์ในนิตยสารชั้นนำ ไม่ว่าจะเป็น The Washington Post, The New York Times, The Los Angeles Times, The Washington Times, The Financial Times และ The Wall Street Journal ด้วยประสบการณ์อันยาวนานและ

การเป็น ‘ขาประจำ’ ในการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์และนโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคง ทั้งในส่วนของสหรัฐฯ และนโยบายที่มีต่อประเทศมหาอำนาจอื่นอย่างจีนหรือรัสเซีย หนังสือของ O’Hanlon เรื่อง “The Senkaku Paradox: Risking great power war over small stakes” เล่มนี้ จึงมีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้สนใจศึกษาประเด็นความมั่นคงระหว่างประเทศ

Senkaku Paradox หรือ ความลักลั่นย้อนแย้งของหมู่เกาะเซนกากุ มีความหมายตรงตัว คือ สถานการณ์ที่ปัญหาข้อพิพาทด้วยหมู่เกาะขนาดเล็ก (ที่แม้ไม่มีผู้คนอาศัยอยู่) อาจกลายเป็นน้ำผึ้งหยดเดียวที่นำไปสู่สงครามความขัดแย้งระหว่างประเทศได้ ทั้งนี้ สำหรับกรณีข้อพิพาทในประเด็นหมู่เกาะเซนกากุนั้น สำหรับผู้ที่มีความสนใจการเมืองระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกนั้น คงจะทราบกันดีว่าเป็นปัญหาเรื้อรังระหว่างจีนและญี่ปุ่น ซึ่งการเผชิญหน้ากันของทั้งสองประเทศในหลายครั้ง ทำให้หลายคนเริ่มตั้งข้อสงสัยว่า เหตุการณ์จะบานปลายจนนำไปสู่ความขัดแย้งหรือสงครามหรือไม่ โดย O’Hanlon ได้วิเคราะห์ว่า สถานการณ์น้ำผึ้งหยดเดียว (เปรียบเทียบกับพื้นที่ขนาดเล็ก) ประเภทนี้ มิได้มีแค่ในกรณีหมู่เกาะเซนกากุเท่านั้น แต่ยังสามารถนำมาใช้อธิบายและคาดการณ์ความเป็นไปได้ในการประกาศสงครามของประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ ได้อีกด้วย และเมื่อเหตุการณ์เกิดขึ้น คำถามที่ตามมาคือ เหตุการณ์เหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของสหรัฐฯอย่างไร? และสหรัฐฯจะดำเนินนโยบายตอบโต้อย่างไร? เพราะเป็นที่แน่นอนอยู่แล้วว่า สหรัฐฯ (ตามทัศนะของ O’Hanlon) จะต้องถูกดึงเข้าไปพัวพันกับวังวนนี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ในหนังสือเล่มนี้ O’Hanlon ได้นำเสนอความเป็นไปได้ไว้ 3 สถานการณ์ คือ 1) รัสเซียรุกรานและยึดครองรัฐบอลติก 2) จีนเข้ายึดครองไต้หวัน และ 3) จีนยึดครองหมู่เกาะเซนกากุ ซึ่งทั้ง 3 สถานการณ์สมมตินี้ O’Hanlon มองภาพไว้ว่า ความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นในช่วง 30 ปี ข้างหน้า ทั้งนี้ ไม่เป็นที่น่าแปลกใจที่ O’Hanlon ให้ความ

สนใจกับรัสเซียและจีน สองประเทศที่เป็นคู่แข่งปรับหลักของสหรัฐฯในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องการทหาร เศรษฐกิจการค้า หรือการแข่งขันกันในประเทศอื่นๆ (O'Hanlon ได้ยกตัวอย่างถึงเรื่องการแข่งขันกันเรื่องการพัฒนาเทคโนโลยี ทั้งเทคโนโลยีอวกาศและระบบปัญญาประดิษฐ์) โดยประเด็นหนึ่งที่ O'Hanlon วิเคราะห์ไว้อย่างน่าสนใจคือ พัฒนาการเทคโนโลยีด้านการทหาร ซึ่ง O'Hanlon มองว่า ด้านพัฒนาการของอาวุธ และรูปแบบการรบที่เปลี่ยนไปจากสมรภูมิแบบเดิม อีกทั้งยังก้าวหน้ามากขึ้น จะส่งผลให้ความได้เปรียบของศักยภาพทางการทหารสหรัฐฯตามแผนแบบเดิม อาจไม่เพียงพออีกต่อไป สงครามอสมมาตร (asymmetrical warfare) กำลังถูกท้าทายด้วยมิติของสงครามทางการค้าและการสู้รบกันทางเศรษฐกิจ ซึ่งตรงจุดนี้ผู้วิจารณ์เข้าใจว่า O'Hanlon ต้องการสื่อถึงความเฟื่องฟูทางเศรษฐกิจของจีน ที่ส่งผลให้ความได้เปรียบทางการทหารอาจไม่เพียงพอสำหรับสหรัฐฯอีกต่อไป

เปรียบได้เช่นเดียวกับกรณีน้ำผึ้งหยดเดียวที่กล่าวไปแล้ว หากสถานการณ์ใดใน 3 กรณีนี้เกิดขึ้นจริง สหรัฐฯจะถูกดึงเข้าไปพัวพันด้วย เพราะสงครามขนาดเล็กเหล่านี้มีนัยสำคัญไม่แพ้สงครามระหว่างรัฐขนาดใหญ่ เนื่องจากที่ตั้งของ 'น้ำผึ้ง' ที่มีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์และภูมิรัฐศาสตร์ สหรัฐฯจึงตกอยู่ในสภาวะกลืนไม่เข้าคายไม่ออก ประการแรก สหรัฐฯจะไม่สามารถเพิกเฉยต่อสถานการณ์ที่อาจเป็นภัยต่อสันติภาพและระเบียบโลกเสรีได้ หรือ ประการที่สอง หากสหรัฐฯเลือกที่จะตอบโต้ด้วยการทางทหาร (หรือเลือกที่จะแรงกลับ) นั่นอาจทำให้สถานการณ์ยิ่งบานปลายจนนำไปสู่สงครามเย็นครั้งใหม่หรือแม้แต่สงครามนิวเคลียร์ได้เลยทีเดียว ดังนั้น O'Hanlon จึงเสนอว่า สหรัฐฯควรที่จะต้องเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ล่วงหน้า วางยุทธศาสตร์ความมั่นคง และดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างระมัดระวัง เพราะสำหรับสหรัฐฯเอง แม้เหตุการณ์เล็ก ๆ เหล่านี้ อาจมิได้ถูกมองว่าเป็นภัยคุกคามที่ร้ายแรงและจวนตัว แต่น้ำผึ้งหยดเดียวอาจทำให้เกิดปัญหาลูกกลมใหญ่โตจนไม่สามารถควบคุมได้

จะเห็นได้ว่า แม้ชื่อหนังสือจะให้น้ำหนักไปที่สถานการณ์น้ำผึ้งหยดเดียว แต่อันที่จริงแล้ว สิ่งที่ O'Hanlon พยายามจะสื่อ คือ การกำหนดและการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ โดยเฉพาะการกำหนดนโยบายในเชิงป้องปราม (deterrence) การวางยุทธศาสตร์ความมั่นคงของสหรัฐฯต่อสถานการณ์ความขัดแย้งที่อาจยกระดับจากเหตุการณ์น้ำผึ้งหยดเดียวนั้น ทั้งนี้ การเตรียมพร้อมในเชิงยุทธศาสตร์ สำหรับ O'Hanlon ไม่เพียงแต่หมายถึงการคาดการณ์สถานการณ์ล่วงหน้าและเตรียมความพร้อมในด้านการกำลังทหารเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงการเพิ่มมาตรการเสริมทางเศรษฐกิจด้วย กล่าวคือ สหรัฐฯจำเป็นต้องปรับกระบวนการนโยบายต่างประเทศของตนเองเสียใหม่ โดยต้องประสานนโยบายต่างประเทศในมิติการทหารและมิติทางเศรษฐกิจเข้าด้วยกัน เพื่อที่จะสร้าง 'ความเหนือกว่า' ให้แก่สหรัฐฯ ทั้งในทางการทหารและทางเศรษฐกิจ และเพื่อที่สหรัฐฯจะสามารถรับมือกับความขัดแย้งในอนาคตได้

สำหรับหนังสือเรื่อง “The Senkaku Paradox: Risking great power war over small stakes” ผู้วิจารณ์มองว่าเป็นหนังสือที่อ่านและเข้าใจง่าย ผู้เขียนสามารถอธิบายประเด็นต่างๆ อย่างเป็นระบบและไม่ได้ติดใช้ภาษาแบบนักวิชาการจนเกินไป ซึ่งคิดว่าจะน่าจะเป็นเพราะผู้เขียนมีพื้นฐานเป็นนักวิทยาศาสตร์มาก่อน (O'Hanlon จบการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านฟิสิกส์และปริญญาโทด้านวิศวกรรม ซึ่งเน้นเรื่อง missile defense ก่อนที่จะได้รับปริญญาเอกด้านการระหว่างประเทศจาก Princeton University) การเรียบเรียงความคิดและภาษาเขียนที่ใช้จึงเป็นระบบและไม่ฟุ้งไปด้วยคำศัพท์ที่สวยงามแต่ไม่สื่อความหมาย นอกจากนี้ บทวิเคราะห์และคาดการณ์สถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอีก 30 ปีข้างหน้า ที่ O'Hanlon ได้นำเสนอไว้นั้น ยังมีระเบียบขั้นตอนและนำข้อมูลสถิติมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม ไม่ได้เป็นการคาดการณ์ตามอัตวิสัยเท่านั้น ซึ่งส่งผลให้สถานการณ์หรือ scenario ที่ O'Hanlon เสนออยู่บน

พื้นฐานของความเป็นไปได้และมีที่มาที่ไปชัดเจน อย่างไรก็ตาม หากจะมีจุดที่ยากเสนอเพิ่มเติมให้กับงานของ O'Hanlon ขึ้นนี้ เห็นจะเป็นเรื่องปัจจัยการเมืองภายในประเทศที่ส่งผลต่อการกำหนดทิศทางและการดำเนินนโยบายต่างประเทศ ทั้งของสหรัฐฯ จีน และรัสเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องพลวัตภายในอย่างผู้กำหนดนโยบายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้วิจารณ์คิดว่า การคำนวณขีดความสามารถทางการทหาร ศักยภาพในการเผชิญหน้า และปัจจัยเชิงประวัติศาสตร์เหนือพื้นที่พิพาท ว่าจะมีผลต่อการยึดครองพื้นที่ดังกล่าวนี้ ยังเป็นองค์ประกอบที่ไม่เพียงพอเสียทีเดียว นอกจากนี้ ประเด็นที่ O'Hanlon ได้กล่าวถึงแต่ผู้วิจารณ์คิดว่า ยังให้น้ำหนักในเรื่องนี้น้อยเกินไป คือ เรื่องของความตึงเครียดที่จะเกิดจากการปรับนโยบายต่างประเทศสหรัฐฯ ในแบบที่ O'Hanlon เสนอ กล่าวคือ หากสหรัฐฯ จะสร้าง 'ความพร้อม' หรือความยิ่งใหญ่เหนือผู้อื่น ทั้งในด้านการทหารและด้านเศรษฐกิจ นั้น ย่อมเสี่ยงไม่ได้ที่จะทำให้ประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ สงสับสน 'ความพร้อม' นี้ด้วยเช่นกัน สุดท้ายแล้ว สงครามเย็นอาจเกิดขึ้นโดยที่น้ำผึ้งยังไม่ได้หยดลงเสียด้วยซ้ำไป

เอกสารอ้างอิง

O'Hanlon, M. E. (2019). **The Senkaku Paradox: Risking Great Power War Over Small Stakes**. Washington, D.C.: Brookings Institution Press.